

Choreograferen met decors

De voorstellingen van theatercollectief Schwalbe zijn odes aan het bewegende lichaam. In *Schwalbe speelt een tijd* gaat dat lichaam de confrontatie met decorstukken aan.

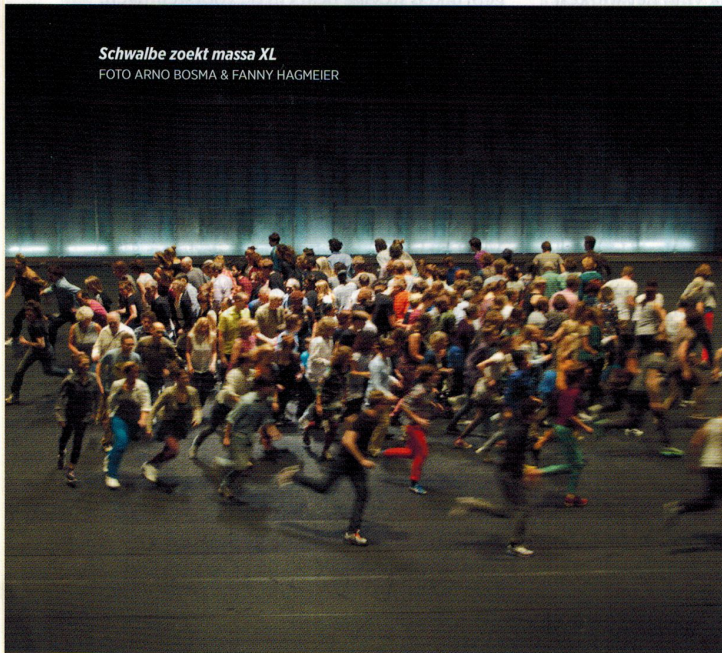
TEKST **Mirjam van der Linden**

Ze sjouwen zich rot, de meiden van theatercollectief Schwalbe. IJzeren palen, houten staketsels, een enorme zak met lege flessen: van alles wordt er verslept in de theaterzaal van Veem Huis voor Performance in Amsterdam, waar ze net een week bezig zijn

met de repetities voor *Schwalbe speelt een tijd*. Gelukkig kan de blauwe afvalcontainer rollen, net als de steiger. Iemand klimt erop en bevestigt over de gehele breedte van de theaterzaal met grote knijpers een stuk plastic aan het grit. Opeens heeft het speelveld er een licht doorschijnende vierde wand bij, die de suggestie van een ietwat mysterieuze ruimte daarachter oproept.

Wie niet beter weet, denkt dat hier vijf technici aan het werk zijn. En ten dele klopt dat ook. Want voor *Schwalbe speelt een tijd* gaan 'de Schwalbes', die interviews gezamenlijk doen en het geen punt vinden om als één stem te worden geciteerd, decors uit oude voorstellingen opbouwen en weer afbreken. Zes uur lang, van middernacht, 'als alle arbeid, ook in het theater, is afgelopen', tot

Schwalbe zoekt massa XL
FOTO ARNO BOSMA & FANNY HAGMEIER

Schwalbe speelt een tijd
FOTO SCHWALBE

'We voelen ons vooral productiemedewerkers'

Schwalbe speelt vals
FOTO PEIJN LUTGERINK

het ochtendgloren, 'wanneer het "echte" werk weer begint.' Dat wordt hun nieuwe voorstelling. Waar bij de credits normaal gesproken 'concept en spel' staat, kun je nu beter 'maken en doen' zetten, zeggen ze zelf gekscherend. 'Choreograaf? Regisseur? Componist? We voelen ons op dit moment vooral productiemedewerkers.'

De decorstukken waarmee wordt geëxperimenteerd, zijn 'proefmaterialen', uit de opslag van het opheven Dance Works Rotterdam. Weinigzeggend, nog lang niet 'het boeket aan stijlen, kleuren en materialen' dat het collectief straks in huis wil hebben en waarnaar het nog op zoek is. De theaterruimte is een ruimte die altijd in transitie is, die dagelijks van inhoud en sfeer veranderd. Dat gegeven sprak Schwalbe aan. 'Elke avond staat er een andere voorstelling, een ander decor, een andere wereld. Dat gebeurt in onze nacht ook, maar dan in gecondenseerde vorm. Door oude decors met elkaar te verbinden, rijg je niet alleen verschillende locaties aan elkaar, maar ook tijden. Sommige toeschouwers zullen een decor misschien zelfs kennen. Dan gaat de herinnering ook nog eens door het hier en nu van onze voorstelling heen walsen.'

UITDIJEN VAN TIJD

Gewapend met slaapzak naar het theater gaan, dat is geen unicum meer. Eigenlijk is alles na de drie maanden durende choreografie *Work/Travail/Arbeid* van Anne Teresa De Keersmaecker (in een expositieruimte) en Jan Fabres 24-uurs theaterperformance *Mount Olympus* een slap aftreksel van het oprekken van de gemiddelde voorstellingsduur. Maar de Schwalbes laten zich niet uit het veld slaan. Tijd is hun onderwerp. In al hun producties speelt tijd, vooral duur, een grote rol. Non-stop is hun adagium. In *Schwalbe speelt op eigen kracht* (2010) fietsen de performers een uur lang op hometrainers en in *Schwalbe speelt vals* (2012) verliezen ze zich in een spel. Het wonderschone, meest dansante *Schwalbe zoekt massa* (2013) draait om een gigantische groep mensen die in een cirkel voortstapt en rent. Zonder pauze wederom.

Uitputting is een gevolg, niet het doel of de vorm. Schwalbe werkt met repetitieve structuren, een erfenis van de minimale dans uit de jaren zeventig van de vorige eeuw waarbij herhaling en kleine variaties daarbinnen zorgen voor een geleidelijke transformatie van het lichaam. Schwalbe:

'Het repetitieve maakt dat je een soort leegheid creëert. Een gelegenheid voor het publiek om dingen te zien die ze anders niet zien. Meer details bijvoorbeeld. En je gaat makkelijker associëren.' In *Schwalbe zoekt massa* bepaalden kleine variaties in tempi, ritmes en energie, evenals verschuivingen binnen de cirkel en van de cirkel als geheel, grotendeels de dynamiek en zeggingskracht. De ogenschijnlijk eenvoudige choreografie riep een overdaad aan beelden en gedachten op. Typisch Schwalbe, een naam die is gekozen om zijn meerduidigheid; Schwalbe betekent zwaluw, nep-dramatische val en vrouwelijke spion.

De grote vraag is natuurlijk wat er gaat gebeuren nu ze het podium zes uur lang moeten bespelen. Dat is een nieuwe uitdaging voor ze. 'Schwalbe speelt een tijd' is een uitnodiging aan onszelf om te onderzoeken wat het uitdijen van tijd met onze vorm doet. Wat kun je nog met het gegeven van de uitputting – met het verloop, de kracht en de schoonheid daarvan – als je langer dan een uur doorgaat? En natuurlijk verandert de relatie met je publiek als je zoveel tijd met elkaar doorbrengt. De nacht is dan extra bijzonder. Een avondje naar het

theater roept een duidelijk gevoel van tijd op, een bepaalde indeling. 's Nachts is de tijd meer onbepaald en niet-efficiënt. Als publiek stap je in zo'n sfeer hopelijk over drempels heen die je beleving anders mis-schieten, onbewust, in de weg staan.'

COMPOSITIE MET VARIABLEN

Tijd is een mooi onderwerp in deze tijd waarin iedereen het altijd druk heeft en we tegelijkertijd langer leven dan ooit. Schwalbe is het niet te doen om een commentaar, om een maatschappelijk statement, zeggen ze. Het gaat hen om het voelbaar maken van het fenomeen tijd. Juist in het theater, 'waar het licht eeuwig schijnt', is tijd kneedbaar, maakbaar. 'Keizerrijken kunnen hier in anderhalf uur ten onder gaan met de zekerheid dat na de val de bar nog steeds open is', schreven ze op hun website toen ze met een residentie in productiehuis Pact Zollverein in Essen aan hun research begonnen.

Tijd (anders) laten ervaren, is echter niet het enige wat Schwalbe met zijn nieuwe compositie wil bereiken. 'In welke volgorde en hoe we een bepaald decor opbouwen of

afbreken, hangt ook af van het beeldverhaal dat we willen vertellen. Een realistisch decor met bloemetjesbehang heeft een ander effect dan een abstract decor. Het oogt en voelt ook anders of je twee mensen tegelijk aan het werk zet, of een groep. Door keuzes te maken in wat er op welk moment gebeurt, brengen we vorm en esthetiek aan. We schonen het aanwezige materiaal op.' Waar de decors vroeger allemaal in dienst van een verhaal stonden, doet dat verhaal er nu niet meer toe. De decors gaan een eigen leven leiden.

Belangrijk is dat de handeling van het opbouwen en afbreken, die basale arbeid, centraal blijft staan – in het maakproces en straks ook tijdens de voorstelling. Het beeldverhaal gaat op basis van het werken met de materialen – warm hout, kil staal, knisperend plastic, golvende stof, iets zwaars, iets opblaasbaars, et cetera – tot stand komen. Ze hebben niet nu al een schets of verloop in het hoofd. 'De materialen gaan onze bewegingen dicteren. Wij 'luisteren' naar hun eigenschappen. Naar hun vorm, uitstraling, gewicht. Het geluid dat ze maken.' Als je hier even bij stilstaat, duizelt het je van de keuzes die de

Schwalbes kunnen maken. Niet alleen zijn er de variabelen tijd, ruimte, performers en objecten, maar ook de vele mogelijke onderlinge relaties en variaties. Iets zwaars kun je door één persoon laten tillen en dan zal het ongetwijfeld ook zwaar overkomen en langzaam gaan. Zwaarder en langzamer dan wanneer je hetzelfde object door de groep laat verplaatsen.

In Schwalbes sterk fysieke theater, ergens tussen dans en mime in, speelden objecten niet eerder zo'n belangrijke rol. 'Het is weliswaar niet de eerste keer dat we ons moeten verhouden tot iets wat buiten onszelf ligt. In *Schwalbe zoekt massa* dansten we te midden van andere mensen, bijna allemaal amateurs. Maar nu zijn het levenloze spullen, decorstukken. Die zijn de protagonisten. Ze hebben een eigen wil en zijn bepalend voor wat er gebeurt.' ■

Schwalbe speelt een tijd, 26 en 27 februari, Rotterdamse Schouwburg. Daarna tournee. Met Ariadna Rubio Lleó, Christina Flinck, Floor van Leeuwen, Kimmy Ligtoet en Marie Groothof.
www.schwalbe.nu

"Mijn woorden dansen, haar dans spreekt."
Typhoon in NRC

Built
CHOREOGRAFIE ALIDA DORS
TEKSTEN TYPHOON
T/M MEI 2016
for it

THEATERKRANT: ★ ★ ★ ★
VOLKSKRANT: ★ ★ ★

WWW.BACKBONECONNECTS.NL

DANSWinkel.nl

✓ Snelle levering ✓ Veilig betalen
✓ Groot assortiment ✓ 14 dagen op zicht

 PayPal